

Lausunto luonnos hallituksen esityksestä laiksi asuntosäästöjärjestelmästä sekä siihen liittyviksi laeiksi (VN/25579/2023)

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi asuntosäästöjärjestelmästä sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Kunnioittavasti SYL lausuu seuraavaa.

Yleistä

SYL pitää hyvänä, että asuntosäästöjärjestelmää uudistetaan tavoitteena ymmärrettävämpi ja selkeämpi järjestelmä. On perusteltua tukea ensiasunnon ostajia ja kannustaa nuoria pitkäaikaiseen säästämiseen, jotta nuorilla, taustasta riippumatta, on mahdollisuus omaan asuntoon.

SYL haluaa korostaa, että opiskelijan toimeentuloon on kohdistunut nykyisellä vaalikaudella ennennäkemättömät leikkaukset. Tämä tekee opiskelijoiden toimeentulosta entistäkin epävarmempaa ja vaihtelevaa, joka haastaa opiskelijoiden mahdollisuutta säästää esimerkiksi ensiasuntoa varten. Tästä syystä SYL pitää tärkeänä, että ASP-säästäminen on opiskelijoiden kannalta mahdollisimman joustavaa.

Esitetyt muutokset

Muutokset ASP-säästämisessä

SYL ei kannata vaaditun asuntosäästämisen vähimmäisajan laskemista kuukausina vuosineljänneksen sijaan. Opiskelijan tulot vaihtelevat radikaalisti kuukaudesta riippuen, eikä opiskelijalla ole välttämättä joka kuukausi mahdollisuutta laittaa vaadittua 50 euron vähimmäistalletusta säästöön. Työtilanne voi kuitenkin vaihdella hyvinkin paljon ja on todennäköisempää, että opiskelijalla on mahdollisuus vuosineljäksenneltä laittaa vaadittu vähimmäistalletus säästöön.

SYL esittää, että asuntosäästötalletukselle suoritettavaa lisäkoron kestoa lisätään nykyisestä enintään viidestä vuodesta tai vaihtoehtoisesti säästäjällä tulisi olla mahdollisuus valita ajankohta, jolta lisäkorkoa säästöille kertyy. Opiskelijan tulot ovat usein pienet ja suurien summien säästäminen on haastavaa ja voi kestää pitkäänkin. Tällöin ASP-säästäminen ei ole välttämättä kannattavaa, kun pienten tulojen takia opiskelija ei pysty säästämään, jolloin myös talletukselle kerääntyvä korko jää suhteessa pieneksi. Säästämisen aloittaminen tulisi kuitenkin olla kannatettavaa jo mahdollisimman nuorena, ja se että lisäkorkoa maksetaan pidempään kannustaisi tähän. SYL pitää hyvänä, että talletuksille maksettava lisäkorko maksettaisiin kaupanteon yhteydessä, jotta lainansaaja pystyy hyödyntämään sitä jo asunnon rahoittamiseen.

Muutokset lainan myöntämiseen

SYL on huolissaan, että korkotukilainan alueellisten enimmäismäärien luopumisen seurauksesta, enimmäismäärät eivät välttämättä tule pysymään erityisesti kasvukeskuksissa hintakehityksen mukana. Tällöin eri puolella Suomea olevat ensiasunnonostajat saavat lainan hyvin eritasoisiin asuntoihin. SYL näkee, että enimmäismääriä tulisi tarkastella vuosittain asuntojen toteutuneen hintakehityksen perusteella. Tällöin enimmäismäärät pysyvät hintakehityksen mukana nykyistä paremmin.

SYL ymmärtää vaaditun omarahoitussuosituksen pitämistä 10 prosentissa ja sen vaikutukset kannustaa säästämiseen, vähentää ensiasunnonostajan velanhoitorasitusta ja vähentää korkoriskiä. SYL

kuitenkin huomauttaa, että 10 prosentin osuus on kuitenkin isoissa kaupungeissa hyvin iso osuus asunnon hinnasta ja vaatii pitkäaikaista säästämistä, jotta ensiasunnonostaja pystyy ostamaan tarpeenmukaisen asunnon. SYL näkee, että omarahoituksen osuuden maltillinen laskeminen helpottaisi ensiasunnon ostamista varsinkin kasvuseuduilla, jossa asuntojen hinnat ovat korkeat ja 10 prosentin omarahoitussuus voi tuntua hyvin korkealta ja mahdottomalta saavuttaa.

Muutokset lainoihin ja laina-aikaan

SYL pitää kannatettavana, että laina-aikana myönnettävien lyhennysvapaiden kesto lisätään neljään vuoteen. Omistusasunnon laina-aika on usein pitkä ja lainansaajan taloudellinen tilanne hyvin todennäköisesti vaihtelee sen aikana esimerkiksi opiskelun aloittamisen takia. Mahdollisuus nykyistä laajemmin lyhennysvapaisiin lisää lainan joustavuutta eri elämäntilanteissa.

Opiskelijoiden velkaantumisen vaikutukset

SYL huomauttaa, että omistusasunto on monelle entistä kaukaisempi haave, opiskelijoiden toimeentulon muuttuessa entistäkin lainapainotteisemmaksi. Viimeisten kymmenen vuoden aikana opintolainakanta on yli kolminkertaistunut ja noussut yli kuuden miljardin. Vuonna 2022 valmistuneella maisterilla oli opintolainaa noin 22 400e eli myös opiskelijakohtaiset lainamäärät ovat yli kolminkertaistuneet.

SYL näkee, että opintolainojen lainamäärät tulevat kasvamaan entisestään, sillä Orpon hallituksen päätösten seurauksesta opiskelijan toimeentuloa muutetaan entistäkin lainapainotteisempaan suuntaan: opintolainan valtiontakausta on jo tällä vaalikaudella nostettu 850 euroon ja opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisän piiriin leikkaa opiskelijan rahamääräisistä tuista. Nähtävissä on, että lähivuosina lainamäärät nousevat nopeasti kohti 30 000 euroa.

Esityksessä nostetaan esille, että ASP-tilejä suljetaan enemmän kuin ASP-lainoja nostetaan ja näiden eron kasvusta. SYL haluaa huomauttaa, että opiskelijoiden toimeentuloon kohdistuvat ennennäkemättömät leikkauksien seurauksesta moni voi joutua purkamaan ASP-tilinsä heikon toimeentulonsa vuoksi. Myös opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisälle tulee haastamaan ASP-säästämistä, sillä asumisen tukea ei saa opintojen ulkopuolisilta kuukausilta. Mikäli opiskelija ei saa kesätöitä, ainoa mahdollinen etuus on perustoimeentulotuki. Tuki on kuitenkin viimesijainen tuki ja sitä saadakseen opiskelijan on nostettava kaikki laina sekä käytettävä kaikki säästönsä. Siirto siis haastaa opiskelijoiden mahdollisuutta säästää ensiasuntoon.

SYL pitää todennäköisenä, että lainapainotteisessa opintotukijärjestelmässä opiskelijoiden sosiaalinen ja taloudellinen eriytyminen tulee voimistumaan, kun hyvin pärjäävät opiskelijat pystyvät välttämään lainaan turvautumista, kun muilla lainamäärät kasvavat. Vastavalmistuneiden kasvava lainataakka tarkoittaa, että nuorten aikuisten taloudellinen asema on pitkään entistä heikompi opintolainan korkojen ja lyhennysten vuoksi. Pidemmällä aikavälillä opiskelijoiden eriytymisellä ja velkaantumisella tulee varmasti olemaan seurauksia nuorten aikuisten valmiuksiin tehdä suuria elämänpäätöksiä, kuten ostaa asuntoa tai perustaa perhettä, kun taloudellinen asema on aikaisempaa heikompi. Lisäksi SYL on huolissaan suurten opintolainojen vaikutuksista mahdollisuuteen saada asuntolainaa.

Lisätietoja:

Sonja Naalisvaara
Sosiaalipoliittinen asiantuntija (toimeentulo, asuminen)
sonja.naalisvaara@syl.fi
040 687 6353